

Factsheet AI voor bibliotheekprofessionals

Handvatten voor het gesprek met het onderwijs

Voor onderwijs over AI
heb je niet veel AI nodig

Inleiding

In dit document lees je hoe jij als bibliotheekprofessional het gesprek over AI met het onderwijs kunt voeren. De opbouw kun je gebruiken bij het voorbereiden én voeren van deze gesprekken vanuit de expertise van de bibliotheek.

Waarom moet je nu met AI aan de slag?

Generatieve AI is in recordtempo een standaardhulpmiddel geworden. Ook in het primair onderwijs, waar leerlingen vaak nog geen AI-tools gebruiken, komen zij er wél dagelijks mee in aanraking, bijvoorbeeld via zoekmachines en digitale leermiddelen.

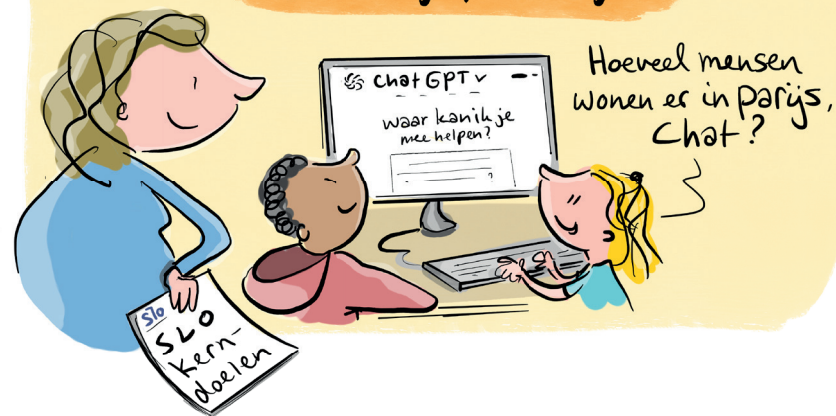
Dat heeft directe gevolgen voor wat leerlingen moeten leren. AI beïnvloedt hoe zij informatie vinden, hoe zij omgaan met bronnen en betrouwbaarheid, en wat 'auteurschap' betekent. Daarmee raakt AI aan de leerdoelen van het leesonderwijs, mediawijze informatievaardigheden en burgerschap.

Scholen zijn hierin nog zoekende. Wat is verantwoord gebruik? Hoe leer je kinderen over AI zonder het meteen in de klas te gebruiken? En hoe zorg je dat privacy en gelijke kansen goed geregeld zijn? Juist hier kan de bibliotheek het verschil maken. Bibliotheken hoeven daarvoor geen AI-experts te zijn, maar kunnen wél een rol pakken als gesprekspartner en gids:

- door kansen en risico's te helpen duiden,
- gesprekken met scholen te faciliteren,
- en te ondersteunen bij bewuste keuzes die aansluiten bij lees-, informatie- en burgerschapsdoelen.

De bibliotheek kan hierbij voortbouwen op haar expertise in lezen, mediawijze informatievaardigheden en burgerschap. Als het gesprek over AI niet wordt gevoerd, leren leerlingen wel met AI werken, maar niet kritisch of bewust, waardoor zij risico lopen achter te blijven in een samenleving waarin AI steeds belangrijker wordt. Door nu samen met scholen visie en beleid te ontwikkelen, helpen we leerlingen AI te begrijpen en zelfstandig doordachte keuzes te maken.

Wat betekent AI voor de onderwijspraktijk?

AI raakt verschillende vakken en biedt kansen om leren te verbinden aan lezen, burgerschap, kunst en cultuur. Leren over AI hoeft niet altijd praktisch met tools te zijn; je kunt het ook bespreken via media of jeugdboeken, zoals:

Kunstmatige Intelligentie is niet eng

Bas Haring

Over mogelijkheden en bedreigingen van kunstmatige intelligentie

Robots, gadgets en zelfdenkende computers ... en hoe ze onze wereld zullen veranderen

Over robots, gadgets en kunstmatige intelligentie.

Het Klokhuis over AI

Vier klokhuisafleveringen over AI, een lesbrieven en de AI studio waarin je in een veilige omgeving kunt leren over artificial intelligence.

Binnen burgerschap kun je ethische en sociale vragen behandelen, zoals: mag je huiswerk maken met AI? Wat is eerlijk gebruik? Bij kunst en cultuur kun je bespreken of een AI-werk net zo waardevol is als een volledig door mensen gemaakt werk. Creatieve experimenten met AI kunnen leerlingen daarna laten reflecteren op auteurschap en creativiteit.

Ook in het leesonderwijs kun je AI op een natuurlijke manier integreren, bijvoorbeeld met de Vertel eens-aanpak van Aiden Chambers: wat gebeurt er in het verhaal, wat vind je ervan en welke keuzes zouden jij of de personages maken?

Voor alle leeftijden zijn er praktische lessen: Digi-doeners van FutureNL voor jongere leerlingen en in het boek Chatten met Napoleon staan toegankelijke lesvoorbeelden voor het vo die met kleine aanpassingen ook in het basisonderwijs gebruikt kunnen worden.

De SLO-kerndoelen tonen dat AI past bij het onderwijs: ze benadrukken digitale geletterdheid, mediawijsheid en burgerschap, waardoor AI een logisch en relevant thema is om mee te werken.

Scan de QR code voor meer informatie

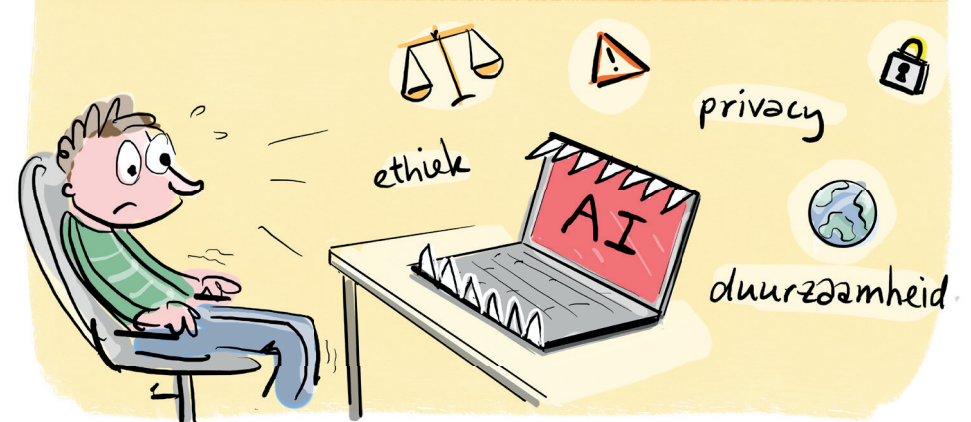

SLO Kerndoelen

Digitale
geletterdheid

Is AI wel veilig en verantwoord?

Ja, mits je er bewust, kritisch en ethisch mee omgaat. AI is al aanwezig in het onderwijs, van administratieve apps tot generatieve tools zoals ChatGPT of Copilot, maar het gebruik roept vragen op over privacy, ethiek, eigenaarschap en milieu-impact. Praten over deze vragen is belangrijker dan direct inzetten.

Belangrijke aandachtspunten:

- **AI is nooit neutraal:** het werkt op basis van bestaande data en bevat onbewust menselijke vooroordelen (bias).
- **Controleer outputs:** AI-systemen kunnen hallucineren en foutieve of misleidende antwoorden geven die overtuigend klinken.
- **Houd rekening met wetten:** zoals AVG en AI Act.
- **Bepaal als team jullie visie:** wat is verantwoord gebruik? Welke waarden, regels en toegestane tools horen daarbij? Gebruik bestaande hulpmiddelen, zoals de handreikingen van Kennisnet, voor praktische stappen.
- **Leer kinderen bewust nadenken:** laat ze ontdekken waar ze AI tegenkomen, hoe het werkt en wat een AI-product is versus wat "van hen" is.

Scan de QR code voor praktische ondersteuning

Handreiking AI in het onderwijs

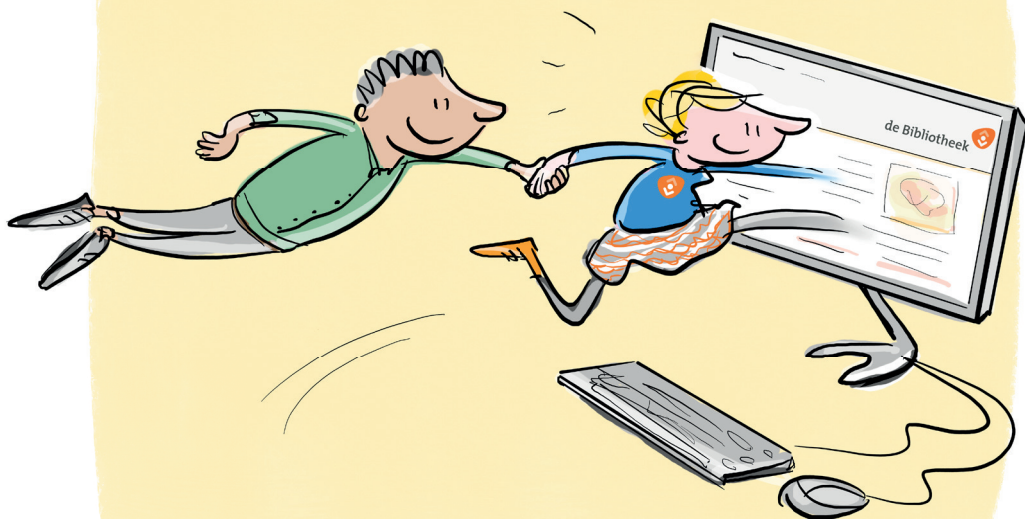
van Kennisnet, waarmee scholen tot verantwoorde keuzes kunnen komen.

AI-verordening AI (Artificiële Intelligentie) - Digitale Overheid

Europese wet die regels stelt voor de ontwikkeling en het gebruik van AI-systemen. Ook geeft de wet rechten aan burgers die in aanraking komen met AI-systemen.

Hoe nu verder met AI?

Wil je je deskundigheid verder ontwikkelen en het gesprek met scholen nog krachtiger voeren?

Scan de QR-code en bezoek **de Menukaart AI & Educatie** (Padlet) voor praktische bronnen, tools en inspiratie.

Aanbevolen boekentips!

Co-intelligentie - Slimmer werken met AI

Praktische inzichten hoe je AI kunt gebruiken om je werk slimmer en effectiever te doen, en AI als partner in plaats van vervanger te zien.

AI in het onderwijs

Overzichtswerk over de rol en mogelijkheden van AI in scholen (theorie en praktijkvoorbeelden).

Ik ben AI-geletterd!

Toegankelijke gids voor basisbegrip van AI en wat het betekent om AI-geletterd te zijn.

Scan de QR-code voor het **Dossier 'AI en de bibliotheek'** Probiblio - Praktische artikelen en voorbeelden voor bibliotheekprofessionals over kansen, risico's en toepassingen van AI in het werkveld.

Colofon

Deze factsheet is gemaakt door het leerteam AI van Probiblio, met bibliotheekprofessionals van Bibliotheek aan de Vliet, Bibliotheek De Groene Venen, Bibliotheek de Plataan, Bibliotheek Oostland, Bibliotheek Rotterdam en BplusC. De illustraties zijn gemaakt door Suus van den Akker.

Auteurs

Rachel van Leeuwen (BplusC), Annemieke Berckenkamp (Bibliotheek aan de Vliet), Cheryl Bijleveld (Bibliotheek Oostland), Elja Franken (Bibliotheek De Groene Venen), Sjoske Huijbens (Bibliotheek Rotterdam), Wouter Kempen (Bibliotheek de Plataan), Lisette Kuijt (Probiblio), Maike van Pelt (Probiblio), Monique Verhoeven (Bibliotheek De Groene Venen).

©Probiblio 2026

